

Influx van Vale Pijlstormvogels in het najaar van 2011

Simon Feys

Tot een aantal jaren geleden werden de Vale Pijlstormvogels *Puffinus mauretanicus* in België enkel waargenomen na vele uren *seawatching*. De laatste jaren is dat echter veranderd en wordt de soort regelmatig waargenomen.

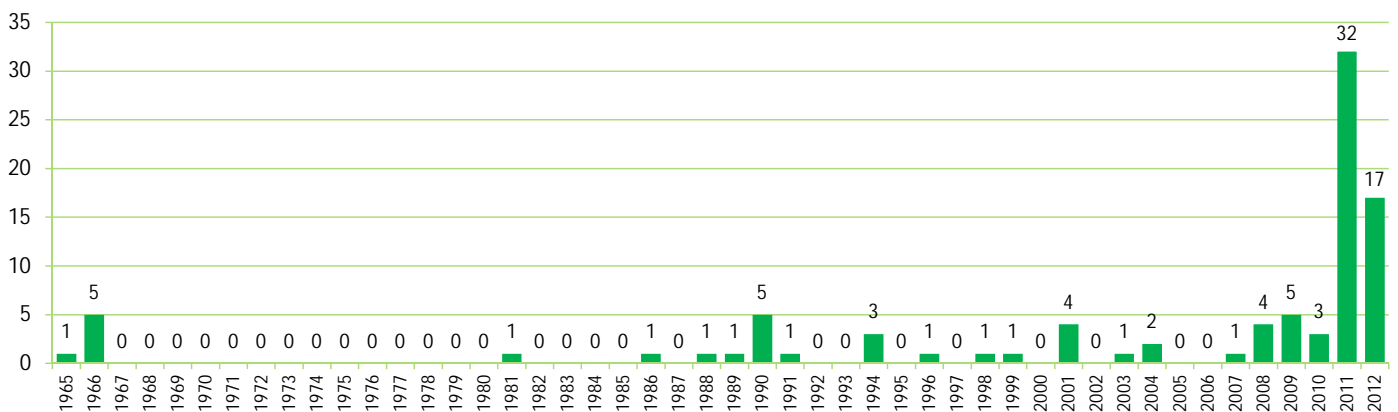
Dit lijkt vreemd voor een soort die wereldwijd gecatalogeerd staat als 'ernstig bedreigd' (*Critically Endangered*). Vale Pijlstormvogels broeden enkel op de Balearen, waar de oppervlakte van het broedgebied kleiner is dan 100 km². Na het broedseizoen, dat duurt van maart tot in juli, verlaten de meeste vogels de Middellandse Zee, om een deel van zomer en najaar door te brengen op de Atlantische Oceaan. Tussen september en december keren de vogels terug, waarna ze overwinteren ten oosten en ten noordoosten van de Spaanse kust. (Arcos 2011). Tot voor kort werd de wereldpopulatie geschat op slechts 8.000-10.000 individuen, maar door wintertellingen op zee werd dit bijgesteld naar 20.000-30.000 vogels (BirdLife International 2012). Het aantal paren dat tot broeden komt werd recent geschat op net geen 3.200 (Arcos 2011).

Ook in de ons omringende landen aan de Noordzee wordt een toename van het aantal waarnemingen vastgesteld. Dit lijkt geen gevolg van eventuele hogere inspanningen van waarnemers. In het Verenigd Koninkrijk waren tussen 1980 en 1990 naar schatting jaarlijks 500 Vale Pijlstormvogels te zien, maar in 2001 waren dit er al 3.500 (Wynn *et al.* 2007), en aan de Côtes-d'Armor (Frankrijk) waren eind juli 2010 maar liefst 6.000 individuen aanwezig (Dubois *et al.* 2012). In de winter van 2007/2008 verbleven grote aantallen voor de Bretoense kust (BirdLife International 2012).

Figuur 1 toont het aantal door het BAHC aanvaarde gevallen van Vale Pijlstormvogel. Bij 2011 gaat het ook om nog niet aanvaarde waarnemingen, aangezien het BAHC nog niet alle gevallen beoordeelde. Hieruit blijkt dat in het verleden tot maximaal 5 vogels per jaar waargenomen werden, maar er waren ook veel jaren zonder waarnemingen. Sinds 1965 werd de soort in 21 jaren vastgesteld,

Vale Pijlstormvogel *Puffinus mauretanicus*. 5 september 2009. Oostende (W) (Foto: Dirk Ottenburghs)

Figuur 1. Door het BAHC aanvaarde gevallen van Vale Pijlstormvogel *Puffinus mauretanicus*. Bij 2011 inclusief niet aanvaarde waarnemingen, aangezien het BAHC nog niet alle gevallen van dat jaar beoordeelde. Voor 2012 werd ter illustratie het aantal waargenomen vogels tot en met 20 september al toegevoegd.

Figure 1. Records of Balearic Shearwater *Puffinus mauretanicus* accepted by the BAHC (Belgian Rare Birds Committee). For 2011 including non accepted observations, since the BAHC had not yet assessed all records. For 2012 the numbers of birds observed until 20 September have been added for illustration.

► Vale Pijlstormvogel *Puffinus mauretanicus*. 8 september 2011. Zeebrugge (W) (Foto: Johan Buckens)

lang niet jaarlijks dus. Vanaf 2007 echter zien we jaarlijks 'vale pijlen', met als uitschieter 2011, toen niet minder dan 32 exemplaren opgemerkt werden. De absolute topdag was 7 september van dat jaar, met zelfs 14 vogels die langs De Panne vlogen. Net voor het afwerken van deze bijdrage werd dit record alweer scherper gesteld, toen op 26 augustus 2012 minstens 16 vogels langs De Panne vlogen. De hoge aantallen aan de Belgische kust in 2011 vallen samen met ongeziene aantallen in Britse en Franse wateren. Eind augustus waren maar liefst 5.000 vogels aanwezig voor de Bretoense kust. Op 2 september hadden de meeste van deze vogels zich ten gevolge van zuidwestelijke winden verplaatst, wat de dag erna al resulteerde in 101 vogels die langs een telpunt in het zuiden van Engeland vlogen. Op 5 september waren naar schatting meer dan 300 Vale Pijlstormvogels aanwezig in een groep van 6.000 pijlstormvogels (voornamelijk Noordse Pijlstormvogel *P. puffinus*) langs de Britse zuidkust. De volgende dag waaide de wind hier sterk uit ZZW, waarbij op verschillende telposten langs de Britse zuidkust grote aantallen Vale Pijlstormvogels langs vlogen (met als maximum 304 vogels langs Berry Head) (Darlston & Wynn 2011). Een dag later volgde de hoge telling in De Panne. Tot eind september werden in zuid Engeland regelmatig grote aantallen Vale Pijlstormvogels geteld. Na vergelijking van de waarnemingen en het zoveel mogelijk uitsluiten van dubbeltellingen werd geschat dat hier meer dan 600 vogels aanwezig waren gedurende deze periode (Darlston & Wynn 2011). Het lijkt dus zeer aannemelijk dat de hoge aantallen aan de Vlaamse kust het gevolg waren van de hoge aantallen ten zuiden van Engeland, versterkt door gunstige weersomstandigheden (harde ZW-wind).

Uit recent onderzoek (Luczak *et al.*) blijkt dat de toename van Vale Pijlstormvogels in meer noordelijk gelegen wateren parallel verloopt met de opwarming van het zeewater daar. Door de hogere watertemperaturen nemen de aantallen van sommige vissoorten die als prooi dienen voor de pijlstormvogels toe. Indien de opwarming van de aarde (en het zeewater) zoals verwacht doorzetten, lijkt de kans reëel dat het Belgisch dagrecord nog veel hoger zal komen te liggen.

Dankwoord

Dank aan Gerald Driessens en Koen Leysen voor het nalezen en de nuttige opmerkingen bij een eerdere versie van deze tekst, en aan Marieke Berkvens voor het maken van de figuur.

Simon Feys, Tuybenslos 1, B- 9700 Welden; simonfeys@yahoo.com

Referenties

- Arcos J.M. (compiler) 2011. *International species action plan for the Balearic shearwater, Puffinus mauretanicus*. SEO/BirdLife & BirdLife International.
- BirdLife International 2012. *Puffinus mauretanicus*. In: *IUCN 2012. IUCN Red List of Threatened Species*. Version 2012.1. <www.iucnredlist.org>.
- Darlston M. & R.B. Wynn 2012. A record influx of Balearic Shearwaters in Devon and Cornwall. *British Birds* 105: 37-38.
- Dubois J. Ph., M. Duquet, A. Fossé, P. Le Maréchal, P. Oliosio & P. Yésou 2012. Notes d'ornithologie française. Première mise à jour du nouvel inventaire des oiseaux de France. *Ornithos*, 19 (1) 2012: 2-41.
- Luczak C., G. Beaugrand, M. Jaffré M. & S. Lenoir 2007. Climate change impact on Balearic shearwater through a trophic cascade. *Biol. Lett.* 7(5): 702-705.
- Wynn R.B., S. A. Josey, A. P. Martin, D. Johns & P. Yésou 2007. Climate-driven range expansion of a critically endangered top predator in northeast Atlantic waters. *Biol. Lett.* 3(5), 529-532.

Webreferenties

www.bahc.be/zeldzaamheden.php?ns_bird=00463

Samenvatting – Abstract – Résumé

Sinds 2007 is er in België net als in de ons omringende landen aan de Noordzee een toename van het aantal waarnemingen van Vale Pijlstormvogels *Puffinus mauretanicus*. Vooral in 2011 lagen de aantallen opmerkelijk hoog. Mogelijk kadert deze toename in klimaatopwarming en een ermee samenhangende noordwaartse expansie van een aantal prooivissen. ■

Influx of Balearic Shearwaters in autumn 2011

Since 2007 in Belgium, as in other surrounding countries, there has been an increase in the number of observations of Balearic Shearwaters *Puffinus mauritanicus* in the North Sea. Especially in 2011 the numbers were noticeably high. Perhaps this is a sign of global warming with a corresponding northwards expansion of a number of prey fish species. ■

Afflux de Puffins des Baléares à l'automne 2011

Depuis 2007, on constate en Belgique, tout comme dans nos pays voisins près de la mer du Nord, une augmentation du nombre d'observations de Puffins des Baléares *Puffinus mauretanicus*. Surtout en 2011, les nombres étaient remarquablement élevés. Cette augmentation est peut-être liée au réchauffement climatique et est éventuellement associée à une expansion vers le nord d'un certain nombre de poissons proies. ■